

Abstrakt

Cílem diplomové práce je popsat proces komprese úmrtnosti pomocí ukazatelů délky života a komprese úmrtnosti ve vybraných vyspělých zemích dle dostupnosti dat. Bylo vybráno Česko a 11 vyspělých států z Evropy, USA, Kanada, Japonsko, Tchaj-wan, Austrálie a Nový Zéland. Zdrojem dat je Human Mortality Database, kde jsou data dostupná většinou až od 20. století, a proto je část historického vývoje prezentována pouze na příkladu Švédska s daty od roku 1751. Z literatury byly vybrány nejčastěji zmiňované a používané ukazatele popisující variabilitu věku při úmrtí, proces komprese úmrtnosti a rektangularizaci křivky dožívajících se přesného věku x . Hlavním východiskem byl předpoklad, že posun úmrtí do vyššího věku se projevuje kompresí úmrtnosti. Komprese úmrtnosti představuje koncentraci úmrtí do stále užšího věkového intervalu, což snižuje variabilitu věku při úmrtí a křivka dožívajících se se napřimuje (rektangularizuje). Vybrané ukazatele v této diplomové práci popisují jak střední délku života a rozdělení (percentily) zemřelých v úmrtnostní tabulce, tak i koncentraci úmrtí a variabilitu věku při úmrtí. Úmrtí se v současnosti koncentrují okolo modálního věku, ale historicky umíralo nejvíce osob v dětském věku. Proto jsou ukazatele koncentrace úmrtí vypočteny z úmrtí okolo modálního věku. Specifickým ukazatelem komprese úmrtnosti použitým v této práci jsou např. ukazatele skupiny C, které zachycují věkový interval s největší koncentrací úmrtí okolo modu. Z analýzy vyplývá, že posun úmrtí do vyšších věků v dlouhém období způsoboval růst naděje dožití při narození, růst modálního věku, rektangularizaci křivky dožívajících se a kompresi úmrtnosti. K nejvýraznějším změnám došlo v první polovině 20. století a krátce po druhé světové válce. V posledních desetiletích je možné v některých státech sledovat posun úmrtí do vyšších věků bez komprese úmrtnosti. V některých letech a krátkých obdobích je možné pozorovat dokonce expanzi úmrtnosti. Příkladem takového vývoje např. Japonsko, na Tchaj-wan či USA.

Klíčová slova

Komprese úmrtnosti, rektangularizace, variabilita věku při úmrtí, modální věk, ukazatele skupiny C, C50, moving rectangle, naděje dožití.